

Рівненський державний гуманітарний університет

Кафедра філософії

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК 02. Соціальна філософія

за спеціальністю 014 «Середня освіта (Природничі науки)»
галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»
Кваліфікація: Магістр середньої освіти.
Вчитель природничих наук, фізики, хімії, біології

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ПРИРОДНИЧІ НАУКИ)»
другого (магістерського) рівня вищої освіти

Психолого-природничий факультет

2021-2022 навчальний рік

Робоча програма з “Соціальної філософії” для студентів за спеціальністю 014 Середня освіта (Природничі науки).

Мова навчання: українська

Розробник: доктор філософських наук, доцент, професор кафедри філософії
Панчук І. І.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії
Протокол від «31» серпня 2021 року № 8

Завідувач кафедри філософії

проф. Панчук І. І.

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією психолого-природничого факультету

Протокол від «1» вересня 2021 року № 5

Голова навчально-методичної комісії психолого-природничого факультету

(доц. Сяська І.О.)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів <u>3</u>	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність : 014 Середня освіта (Природничі науки)	Рік підготовки	
Змістовних модулів - 4		2-й	
		3-й	
Загальна кількість годин <u>90</u>		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 33% самостійної роботи 67%	Освітній ступінь: магістр	20 год.	4 год
		Практичні, семінарські	
		10 год	2 год
		лабораторні	
		Самостійна робота	
		60 год	84 год
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу “Соціальна філософія” є: систематизація слухачами знань з історії та теорії соціальної філософії, її основних понять і методологічних принципів, класичними і сучасними теоріями, методами; критичне розуміння класичних, неklasичних та постklasичних соціально-філософських теорій XIX-XX ст. та оцінка можливостей використання цих теорій для аналізу соціальних явищ сучасного українського суспільства; розвиток філософського типу мислення студентів, яке має бути застосоване при роботі над індивідуальними дослідженнями.

Основними завданнями курсу є:

- знання предмету соціальної філософії, його зв'язку з предметами інших суспільствознавчих наук; змісту теорії та методології соціальної філософії у порівнянні з теоретико-методологічними аспектами інших суспільствознавчих наук; суспільства як складної багатофункціональної системи; основних категорій соціальної філософії; детермінації соціальних підсистем: матеріально-виробничої, духовно-культурної, соціальної та політично-організаційної; соціальної структури суспільства, найважливіших соціальних інститутів; основних соціально-філософських парадигм, що складають методологію дослідження суспільних процесів та соціальних відносин; аксіологічних вимірів людського буття;
- вміння використовувати набуті соціально-філософські знання при вивченні інших суспільствознавчих наук; проводити наукове дослідження соціальних, соціально-культурних та соціально-політичних феноменів на стику різних галузей суспільствознавства; осмислювати особливості суспільного життя, структуру суспільної свідомості та її вплив на формування світогляду особистості; розкривати причинно-наслідкові зв'язки в процесах модернізації та глобалізації сучасного суспільства; використовувати філософську культуру для осмислення суперечливих проблем суспільства і прийняття рішень; проводити компаративний аналіз основних теоретичних підходів до дослідження суспільства як самоорганізованої системи та репрезентувати його результати.

Визначені освітньою програмою компетентності:

Загальні компетентності

(ЗК)

ЗК-02. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо на засадах сталого розвитку суспільства та поваги до прав і свобод людини.

ЗК-10. Здатність працювати автономно та в команді, виявляти міжособистісну взаємодію незалежно від походження й культурних особливостей і поваги до різноманітності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК)

СК-11. Здатність створювати психологічний мікроклімат в учнівському колективі, що сприяє навчанню й вихованню школярів, незалежно від їх соціально-культурно-економічних особливостей.

3. Очікувані результати навчання

Програмні результати навчання

ПРН 1. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з психології та педагогіки з метою розвитку загальної культури й соціалізації особистості.

ПРН 16. Дотримуватися норм безпечної поведінки щодо себе, інших людей та збереження навколишнього середовища.

ПРН 17. Ефективно взаємодіяти у складі команди, в мультидисциплінарному й полікультурному оточенні з дотриманням сучасних принципів толерантності, діалогу та співробітництва.

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Концептуальні засади соціальної філософії

Змістовний модуль 1. Історичний шлях становлення та розвитку соціально-філософської думки

Тема 1. Соціальна філософія як соціогуманітарна дисципліна

Суспільство як об'єкт філософського пізнання. Предмет соціальної філософії історична генеза предмета соціальної філософії в історії філософії. Множинність соціально-філософського знання Соціально-філософське пізнання дійсності Специфіка соціального пізнання. Поняття соціального у філософії. Суспільствознавство як система. Специфіка предмета соціальної філософії. Гуманістична спрямованість соціальної філософії. Основні методологічні принципи соціальної філософії. Категорії соціальної філософії. Філософський аналіз суспільства. Суспільство як система та життєдіяльність людини. Діяльність як спосіб існування соціального. Історична генеза предмета соціальної філософії в історії філософії.

Тема 2. Історичний шлях становлення та розвитку соціально-філософської думки

Соціально-філософські погляди мислителів Стародавнього Сходу. Соціально-філософські вчення Платона та Аристотеля. Теологічні обґрунтування Космосу, людини і суспільства. Перша революція в суспільствознавстві (Н. Макіавеллі). □ Ранній утопічний соціалізм. Просвітництво і суспільний договір. Класична німецька філософія (І. Кант, Г. Гегель, Л. Фейєрбах). Соціальна утопія XVIII–XIX ст. (К. Сен-Сімон, Ш. Фур'є, Р. Оуен). Економічні обґрунтування будови соціуму (В. Петті, А. Сміт, Д. Рікардо). Російсько-українська соціально-філософська традиція. Множинність соціально-філософського знання. Соціальна філософія марксизму. Ірраціоналізм як одна з течій західної філософії. Основна проблематика феноменології. Герменевтика як мистецтво дискурсу тлумачення. Екзистенціалізм (М. Хайдеггер, К. Ясперс, Ж. П. Сартр, А. Камю, М. Бердяєв, Л. Шестов). Соціокультурологія (О. Конт, Е. Дюркгейм, М. Ковалевський, М. Вебер, Т. Парсонс, Р. Мертон). Фрейдизм і неофрейдизм (З. Фрейд, К. Юнг, Е. Фромм). Релігійно-містичні концепції суспільства (В. Соловйов, М. Лосський, Л. Шестов, П. Флоренський, М. Бердяєв, П. Тейяр де Шарден, Х. Ортега-і-Гассет). Філософія глобалізму. Основні тенденції розвитку сучасного світу як виклик цивілізації. Концепція “конфлікту цивілізацій” С. Хантінгтона.

Змістовний модуль 2. Генеза української соціальної філософії.

Сучасна соціальна філософія.

Тема 3. Становлення української соціальної філософії

Соціальна філософія Григорія Сковороди. Ідеї державності в українській соціальній філософії. Тарас Шевченко. Демократична і соціалістична філософія М. Драгоманова. Соціально-філософські погляди І. Франка. Гуманістична правда філософських пошуків Лесі Українки. Націонал-демократична філософія М. Грушевського. Ідея української державності В. Винниченка. Філософське обґрунтування ідеології українського націоналізму Д. Донцова. Політична філософія В. Липинського. Філософський «націоналізм» М. Міхновського. Український соціально-філософський дискурс на рубежі XX—XXI століть

Тема 4. Розвиток соціальної філософії XX ст. – XXI ст.

Постмодернізм та соціальна філософія Незадоволеність класикою та потреба філософського плюралізму. Взаємозв'язок соціально-філософських пошуків на рубежі переходу від класичної до некласичної системи. «Філософія життя» як спроба повороту до людного визначення соціального. Соціальна філософія розуміння: феноменологія та герменевтика. Екзистенційна природа соціального. Соціальна філософія як соціологія. Культурологічні моделі соціуму. Соціальна філософія технократизму. Фройдизм і неофройдизм. Поміркованість пограничного пошуку: релігійно-філософське бачення соціуму

Модуль 2. Філософське осмислення проблем суспільного розвитку

Змістовий модуль 3. Суспільство: сутність та специфіка пізнання

Тема 5. Суспільство і природа

Природа як Всесвіт. Основні гіпотези виникнення, побудови та існування Всесвіту. Проблема походження життя на Землі. Життя і Космос. Трудовий характер життєдіяльності людини. Географічне середовище та його роль у житті суспільства. Демографічний фактор суспільного розвитку. Народонаселення — передумова та суб'єкт історичного процесу. Якісний стан населення. Сім'я. Функції сім'ї. Історичні типи відтворення населення. Закон Мальтуса. Природа — виробництво — споживання. Екологічна проблема і засоби її вирішення. Ідеї В. І. Вернадського про ноосферу. Римський клуб і його діяльність щодо обґрунтування шляхів вирішення екологічної проблеми. Екологія та екологічні проблеми в Україні. Геополітична паспортизація України.

Тема 6. Проблема людини в соціальній філософії

Людина, індивід, особистість. Рід, колектив. Імпульси розвитку особистості. Соціальні ролі особистості. Потреби та інтереси. Цінності в житті людини та суспільства. Історичний розвиток філософських уявлень про цінності. Цінності у структурі соціуму. Ієрархія цінностей людського буття. Цінності як ядро світоглядної проблематики. □ Соціальна норма. Життєва позиція особистості. Діяльність. Свобода та відповідальність особистості. Проблеми відчуження. Виховання особистості

Тема 7. Духовне життя суспільства

Сутність духовного життя суспільства. Суспільна свідомість та її структура. Форми суспільної свідомості. Індивідуальна свідомість, або суб'єктивний дух. Надіндивідуальна свідомість, або об'єктивний дух. Мораль, політична свідомість, правосвідомість. Форми “абсолютного” духу — мистецтво, релігія, філософія. Феномен ідеального. Ідеальне і ідеологія. Ідеальне і суспільна свідомість. Ідеальні виміри культури, її розпредметнення, осмислення, усвідомлення. Особливості духовної культури суспільства. Функції культури. Культура в її історичній перспективі. Духовне виробництво, його зв'язок з матеріальною практикою. Духовно-практичне освоєння і духовно-практична творчість. Творчість, об'єктивація, інтеграція в культуру. Трагедія творчості. Проблема усвідомлення творчих здобутків, рівні їх духовного освоєння. Творчість у соціально-філософському контексті. Творчість і культура.

Змістовний модуль 4. Проблеми сучасної соціальної філософії

Тема 8. Філософські проблеми розвитку науки і техніки

Генезис науки. Закономірності розвитку науки. Наука як соціальна система. Структура науки. Наука як феномен культури. Наука як соціально-філософський феномен

і галузь духовного виробництва. Наука як соціальний інститут і продуктивна сила. Духовно-практичне значення науки. Проблема суб'єкта духовно-практичної творчості.

Тема 9. Філософське осмислення історії історії, політики, економіки

Філософія історії: предмет і напрями. Історія як об'єктивний процес і наука. Філософські питання історії. Метафізична проблематика історичної науки. Історичний час і простір. Теорії історичного кругообігу. Епохи, цивілізації, культури. Проблема прогресу. Історичний поступ та його періоди. Природа, історія, космічні ритми буття.

Розмаїтість поглядів на засади суспільного розвитку. Поняття суспільного виробництва. Продуктивні сили та виробничі відносини, їх взаємозв'язок. Структура виробничих відносин. Діалектика виробничих відносин і продуктивних сил; закон відповідності між ними. Технологічні, суспільні, людські виміри матеріального виробництва, його структура. Технологічний спосіб виробництва. Техніка і технологічний детермінізм. Технічні революції. Технологічні відносини та інформаційні технології. Технологія і культура. Рушійні сили історії з позицій технологічного детермінізму. Рушійні сили історії з позицій економічного способу виробництва. Соціальна революція. Економіка як метафізика виробництва. Економічний спосіб виробництва і поняття суспільно-економічної формації. Класи. Проблема економічного базису суспільства. Сутність науково-технічної революції. Соціальні наслідки НТР.

Політологія і соціальна філософія. Громадянське суспільство, держава, право з соціально-філософських позицій. Феномен ідеології. Держава — базовий інститут політичної системи. Цивілізаційні функції держави. Сутність, структура та функції політичної системи. Політичні партії. Політична свідомість і політична культура як елементи політичної системи.

Тема 10. Майбутнє: проблеми прогнозування

Поняття соціального передбачення і прогнозування. Теорії передбачення та прогнозування. Глобальні проблеми сучасності. Сутність техногенної цивілізації: доля раціональності. Основні мегатенденції світового розвитку. Теорії технологічного детермінізму. Теорії індустріального суспільства. Теорії постіндустріального суспільства. Теорії інформаційного суспільства. Футурологічні прогнози західних науковців. Римський клуб: основні напрями діяльності.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	л а б	ін д	ср		л	п	л а б	ін д	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Модуль 1. Концептуальні засади соціальної філософії XIX - поч. XX ст.												
Змістовний модуль 1. Історичний шлях становлення та розвитку соціально-філософської думки												
Тема 1. Соціальна філософія як соціогуманітарна дисципліна	2					4						
Тема 2. Історичний шлях становлення та розвитку соціально-філософської думки	2	2				8						
Змістовний модуль 2. Генеза української соціальної філософії												
Тема 3. Становлення української соціальної філософії	2					8						
Тема 4. Розвиток соціальної філософії XX ст. – XXI ст. Постмодернізм та соціальна філософія	2					8						
Модуль 2. Філософське осмислення проблем суспільного розвитку												
Змістовний модуль 3. Суспільство: сутність та специфіка пізнання												
Тема 5. Природа і суспільство	2					4						
Тема 6. Проблема людини в соціальній філософії	2	2				4						
Тема 7. Духовне життя суспільства	2	2				4						
Змістовний модуль 4. Проблеми сучасної соціальної філософії												
Тема 8. Філософські проблеми розвитку науки і техніки	2					8						
Тема 9. Філософське осмислення історії, політики, економіки	2	2				8						
Тема 10. Майбутнє: проблеми прогнозування	2	2				4						
Усього годин	20	10				60						

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Історичний шлях становлення та розвитку соціально-філософської думки	2
2.	Проблема людини в соціальній філософії	2

3.	Духовне життя суспільства	2
4.	Філософія історії. Філософське осмислення економіки. Філософія політики	2
5.	Майбутнє: проблеми прогнозування	2
Всього		10

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Соціальна філософія як соціогуманітарна дисципліна	4
2.	Історичний шлях становлення та розвитку соціально-філософської думки	8
3.	Становлення української соціальної філософії	8
4.	Розвиток соціальної філософії ХХ ст. – ХХІ ст. Постмодернізм та соціальна філософія	8
5.	Природа і суспільство	4
6.	Проблема людини в соціальній філософії	4
7.	Духовне життя суспільства	4
8.	Філософські проблеми розвитку науки і техніки	8
9.	Філософія історії. Філософське осмислення економіки. Філософія політики	8
10.	Майбутнє: проблеми прогнозування	4
Всього		60

10. Засоби діагностики результатів навчання:

Критерії рейтингового оцінювання набутих студентами знань та вмінь з навчального курсу «Соціальна філософія» за кредитно-трансферною системою оцінюванню підлягають знання студентів, набуті під час засвоєння теоретичного навчального матеріалу та вмінь їх застосовувати при відповіді на поставлені питання. Рейтингове оцінювання здійснюється у балах у відповідності до змісту і обсягу навчального матеріалу певної теми. Для успішного рейтингового оцінювання з курсу «Соціальна філософія» необхідно:

1. Опрацювання теоретичного матеріалу а) питань, які викладаються під час лекцій; б) питань, які виносяться на самостійне вивчення (конспектування);
2. Стисле письмове виконання завдань, які подаються до кожного семінарського заняття. Якщо завдання стосується загально-теоретичних питань, відповідь має бути лаконічною, адекватною запитанню, якщо завдання творче, відповідь має складатись не лише з посилань на літературні джерела, а й містити власне розуміння студентом даної проблеми.
3. Під час семінарських та індивідуальних занять студент повинен мати зошит, в якому систематично (у відповідності до навчальної програми з філософії) конспектує теоретичний матеріал до семінарських занять.

4. На семінарському занятті чи виконуючи індивідуальне завдання студент демонструє високий рівень засвоєних знань та набутих вмінь.
5. Максимальну кількість балів поточного оцінювання за засвоєний навчальний матеріал з певної теми студент може отримати у разі виконання вищенаведених пунктів 1 – 4 і вона складає **100** балів
6. **Формою підсумкового контролю є залік.**

1. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерії оцінювання результатів навчання. Визначити за допомогою якісних критеріїв мінімальний пороговий рівень оцінки і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку. Зазначити використовувану числову (рейтингову) шкалу.

2. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
33-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів, які отримують студенти

Змістовний модуль 1										Змістовний модуль 2										Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100

T1 – усне опитування, перевірка конспекту.

T2 – перевірка презентацій, усне опитування, конспектування першоджерел, перевірка конспекту.

T3 - усне опитування, перевірка конспекту.

T4 - усне опитування, конспектування першоджерел, перевірка завдань для індивідуальної роботи.

T5 - робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування), усне опитування, перевірка презентацій.

T6 - усне опитування, перевірка конспекту.

T7 – перевірка презентацій, усне опитування, написання рефератів.

T8 – усне опитування, конспектування першоджерел, перевірка конспекту.

T9 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування), усне опитування.

T10 – усне опитування, перевірка конспекту, – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування).

13. Методичне забезпечення

Основна література

1. Андрущенко В. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підручник / В. Андрущенко, Л. Губерський, М. Михальченко. – К.: Генеза, 2006. – 656 с.
2. Воронкова В. Г. Філософія: Навч. посіб. — К.: Професіонал, 2004. — 464 с.
3. Кохановский В. П. Философия и методология науки: Учебник для высш. учеб. завед. — Ростов н/Д: Феникс, 1999. — 576 с.
4. Крапивенский С. Э. Социальная философия: Учебник для студ. вузов. — М.: Владос, 1998. — 416 с.
5. Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світоглядний аналіз. — 2-ге вид. — К.: Знання, 2005. — 580 с.
6. П'янзін С. Д. Основи соціальної філософії: навч. посіб. — Черкаси: видавець Чабаненко Ю. А., 2014. — 152 с. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://eprints.cdu.edu.ua/385/1/osnovu.pdf> Соціологія: енциклопедія / Сост. А. А. Грицанов, В. Л. Абушенко, Г. М. Евельнин. — Минск: Книжный Дом, 2003. — 1312 с.
7. Таран В. О., Зотов В. М., Резанова Н. О. Соціальна філософія: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 272 с.
8. Философский словарь / Под ред. И. Т. Фролова. — М.: Республика, 2001. — 720 с.
9. Философский энциклопедический словарь. — М.: Сов. энцикл., 1983. — 840 с.
10. Філософський енциклопедичний словник / Гол. ред. В. І. Шинкарук. — К.: Абрис, 2002. — 742 с.

Додаткова

11. Андрущенко В. П., Губерський Л. В., Михальченко М. І. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підручн. для вищ. навч. закл. / В.П. Андрущенко, Л. В. Губерський, М. І. Михальченко. — Вид. 4-те, випр. та доп. — К.: Юрінком Інтер, 2016. — 552 с. .
12. Арон Р. Этапы развития социологической мысли — [Електронний ресурс] — // Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/aron/
13. Барулин В.С. Социальная философия: Учебник. — Изд. 3-е. — М.: ФАИР-ПРЕСС, 2002. — 560 с. — [Електронний ресурс] — // Режим доступу: <http://www.studfiles.ru/preview/2674204/>
14. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. — М, 1995. — [Електронний ресурс] — // Режим доступу: http://skepdic.ru/wp-content/uploads/2013/05/Berger_Lukman_-Sotcialnoe_konstruirovanie_realnosti_Skepdic.ru_.pdf
15. Дубас О. П. Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті: Моногр. — К.: Генеза, 2004. — 208 с.
16. Вебер М. Основные социологические понятия. // Избр. произв. — М., 1990. — [Електронний ресурс] — // Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/

Sociolog/Weber/osn_soc.phpКрымский С. Б. Научное знание и принципы его трансформации. — К.: Наук. думка, 1974. — 234 с.

17. Лайон Девід. Інформаційне суспільство: проблеми та ілюзії // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. — К., 1996. — С. 362–380.
18. Мей К. Інформаційне суспільство. Скептичний погляд: Пер. з англ. — К.: К.І.С., 2004. — 220 с.
19. Михальченко М. І. Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи. — Дрогобич: Відродження, 2004. — 488 с.
20. Панарин А. С. Искушение глобализацией. — М.: Рус. нац. фонд, 2000. — 382 с.
21. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество. – [Електронний ресурс] – // Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/Sorok2/index.ph
22. Тойнби А. Цивилизация перед судом истории. — М.; СПб., 1996.
23. Тоффлер А. Футурошок: Пер. с англ. — СПб.: Лань, 1997. — 464 с.
24. Ясперс К. Смысл и назначение истории. — К., 1994.